

SELETUSKIRI

Haridus- ja teadusministri määruse „Struktuuritoetuse andmise tingimused tööturul vajalike keelepädevuste arendamiseks“ juurde

I Sissejuhatus

Määrusega reguleeritakse „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014–2020“ prioriteetse suuna „Ühiskonna vajadustele vastav haridus ja hea ettevalmistus osalemaks tööturul“ meetme 1.5 „Õppe seostamine tööturu vajadustega“ tegevuse 1.5.6. „Keeleõppetegevused edukamaks toimetulekuks tööturul“ eesmärkide elluviimiseks eraldatava toetuse andmise tingimusi ja korda.

EÕS-i Tööturu ja õppe tihedama seostamise programmis kavandatud Euroopa Sotsiaalfondist rahastatavaid meetmeid rakendatakse haridus- ja teadusministri toetuse andmise tingimuste (TAT) käskkirjaga „Toetuse andmise tingimuste kehtestamine tegevuste „Praktikasüsteemi arendamine kutse- ja kõrghariduses sh õpetajakoolituse koolipraktika“, „Kutsehariduse maine tõstmine, õpipoisiõppe laiendamine“ ja „Keeleõppetegevused edukamaks toimetulekuks tööturul“ (kinnitatud 5. august 2015.a käskkirjaga nr 316, muudetud 16. veebruar 2016.a käskkirjaga nr 39) ja avatud voo määrusega.

Toetatavad tegevused panustavad Elukestva õppe strateegia (EÕS) „Tööturu ja õppe tihedama seostamise programmi“ meetme 1 tegevuse „Keeleõppetegevused edukamaks toimetulekuks tööturul“ oodatavatesse tulemustesse ja võtmepädevuste arendamisse. Toetuse andmise eesmärk on ebapiisava keeleoskusega elanikkonna keeleoskuste arendamine ning rahvusvaheliselt tunnustatud keeleeksami sooritanud õpetajate toetamine. Tegevuse tulemusena on kõigil eesti elanikel, sõltumata emakeelset, võrdsed võimalused hariduse omandamiseks ja tööturul toimimiseks. Käesoleva määrusega kavandatud tegevused toetavad Eesti elukestva õppe strateegia 2020 võtmepädevuste arendamist, sest Euroopa Parlamendi soovitus liikmesriikidele 18.12.2006 määratleb teiste hulgas võtmepädevusteks ka emakeeleoskuse ja võõrkeelteoskuse. Määrusega kavandatud tegevused toetavad „Eesti keele arengukava 2011-2017“ meetmeid 4, 5, 6, 7, 10, 11, 13, samuti tegevuskava „Eesti keelest erineva ema- või kodukeelega täiskasvanute keeleõppe arendamine 2015-2020“ (ministri kk nr 35 30.01.2015), ning „Eesti võõrkeelte strateegia 2009-2015(2017)“ eesmärki tagada võõrkeelte õpetamise kvaliteet võõrkeeleõpetajate kvalifikatsiooni tõstmise kaudu. Määrusega kavandatud tegevused aitavad täita valdkondliku arengukava „Lõimuv Eesti 2020“ eesmäärke.

Seletuskirjas kirjeldatakse tegevuste tausta ja vajalikkust, tegevusi, millele saab toetust taotleda, kriteeriumeid, mille alusel toetust antakse ning abikõlblikkuse tingimusi.

Määruse ja seletuskirja eelnõu koostasid Haridus- ja Teadusministeeriumi keeleosakonna asejuhataja Riina Koolmeister (riina.koolmeister@hm.ee, tel 7350224), keeleosakonna peaekspert Pille Põiklik (pille.poiklik@hm.ee, tel 7350223), tõukefondide osakonna peaekspert Anastassia Vrabi (anastassia.vrabi@hm.ee, tel 7350230), tõukefondide osakonna peaekspert Ülle Tillmann (ulle.tillmann@hm.ee, 7350152).

II Taust ja vajalikkuse põhjendus

Tööturu vajadustega arvestamiseks tuleb kutse- ja kõrghariduses oluliselt rohkem tähelepanu pöörata võtmepädevuste (sh ettevõtlikkus, digi- ja keelteoskused) arendamisele. Samas peab silmas pidama, et nii digioskuste kui ettevõtlikkuse arendamise juures tuleb kasuks või mõnel puhul on ka lausa vältimatu keelteoskus.

Võõrkeelte õpetamine ja õpetamise tulemuste mõõtmine Eestis on tugevalt seotud Euroopa keeleõppe raamdokumendiga: riiklik õppekava seab tasemed, milleni õpilased peaksid jõudma, ja ka riigieksamid mõõdavad gümnaasiumilõpetajate tulemusi raamdokumendi tasemetest lähtuvalt. Euroopa keeleõppe raamdokumendi selline rakendamine eeldab, et võõrkeeli õpetavatel õpetajatel on endal vajalik keeletase, et õpilasi riiklikus õppekavas seatud tasemeteni viia, ja et eksamite hindajatel ja testijatel on samuti nõutav keeletase, mis võimaldaks neil õpilaste taset määrata. Seetõttu on oluline, et enamatel võõrkeeleõpetajatel oleks rahvusvahelise sertifikaadiga tõendatud võõrkeele oskuse tase.

Võõrkeeleõpetajate ettevalmistuses pole üliõpilastel ühest kohustust tõendada, et nende keeleoskus on vähemalt üks tase kõrgemal sellest, mis tasemele nad õpilasi koolis tulevikus viivad. Sellele lisaks on viimastel aastatel kõrghariduses olnud suundumuseks, et võõrfiloloogia bakalaureuseõppesse võetakse osade keelte puhul vastu 0-A2 keeleoskustasemega üliõpilasi. Samal ajal on kõrgkoolide õppekavade optimeerimise tulemusena hakatud paljusid varem võõrkeeles õpetatud kursusi õpetama eesti keeles. See tendents jätkub ka õpetajakoolituse õppekavadel (magistriõppes võib õpetajakoolituse õppekavadel jätkata ilma eelneva erialase bakalaureusekraadita või ka ilma vastavat eriala kõrvalainena läbimata). Kuna kõrgkooli lõpetamisel võõrkeeleõpetajaks õppiva üliõpilased võõrkeeleeksamit ei soorita, siis pole ka täpselt teada, missugune on nende keeleoskustase. See aga on riskantne teadmatus süsteemis, kus raamdokumendi tasemed on võõrkeeleõpetajate edasises töös kesksed ja kus eeldatakse, et õpetajad panustavad omakorda õpilaste keeletasemete määramisse.

Alates 2014. aastast saavad gümnaasiumi lõpetajad sooritada võõrkeele riigieksamina rahvusvaheliselt tunnustatud eksameid saksa, prantsuse ja vene keeles. Eksamid ostetakse sisse välismaistelt testiorganisatsioonidelt. Täna tuleb testijate ja hindajatena sageli kasutada välismaised eksperte, kuna testija ja hindaja peab olema vastavat keelt emakeelena kõneleja või peab testaatoril olema endal sooritatud testitavast üks keeleoskustase kõrgema taseme eksam (nt kui õppijad sooritavad eksami B2 tasemel, siis peab testijal/hindajal olema C1 keeleoskustase). Sarnane vajadus konkreetsel keeletasemel õpetajate järele on ka riigi koostatava inglise keele riigieksami puhul.

Eesti keelest erineva ema- või kodukeelega koolikohustuse alla mittekuuluvate täiskasvanud uussisserändajate / elanike mitmekesiste ja paindlike keeleõppevõimaluste laiendamine on tööturul konkureerimiseks vaieldamatult eeliseks. Keeleoskus on ka eeltingimuseks aktiivsel osalemisel ühiskonna ja kogukonna elus ning tööelus hakkamasaamisel. Lõimumisprotsess on mitmesuunaline, seetõttu ei piisa eesti keelest erineva ema- või kodukeelega elanike eesti keele oskuse parandamisest, vaid oluline on erinevate sotsiaalsete gruppide omavaheline kommunikatsioon.

Uuringud näitavad, et eesti keele mitteoskamine on oluline tegur haridusest ja tööturult kõrvale jäämiseks. HTMi, Statistikaameti ja Praxise koostöös valminud analüüsist „Täiskasvanuhariduse prioriteetsed sihtrühmad maakonniti“ (2014) selgub, et mitte-eestlaste riigikeele oskus on madalaim maakondades, kus ka mitte-eestlaste osakaal elanikkonnast on

suurim. Kogu elanikkonnast olulise osa moodustavad riigikeele oskuseta elanikud Harjumaal (12%), Tallinnas (20%), Ida Virumaal (59%), Valgamaal (8%). Analüüsist selgub ka, et kõigis maakondades, kus elab mitte-eestlasi, on nende hõivemäär madalam kui eestlastel.

Eesti keelt oskavate mitte-eestlaste osakaal on viimase 10 aasta jooksul kasvanud, kuid viimastel aastatel jäänud suhteliselt stabiilsele tasemele. Endiselt on suureks väljakutseks Vabariigi Valitsuse määrusega „Ametniku, töötaja ning füüsilisest isikust ettevõtja eesti keele oskuse ja kasutamise nõuded“ kehtestatud keeleoskuse nõuete täitmine.

Eesti keele õppe korraldust ja selle tõhusust mõjutab ühelt poolt igapäevast suhtlust toetava keelekeskkonna puudumine Ida-Virumaal, teiselt poolt aga keeleõppijate nõrk motivatsioon, mis on tingitud osaliselt ka sellest, et eesti keele õppimise protsess pole olnud piisavalt seotud õppija sotsiaalsete, kultuuriliste ja kultuuridevaheliste pädevuste arendamisega ja ei arvesta keele õppija pikaajaliste eesmärkidega (sh karjääriplaanide ja tööturu vajadustega). Hästi ei toimi ka eesti keele õpet toetavad sotsiaalsed töökohakesksed võrgustikud ning pole piisavalt rakendatud organisatsioonisiseseid ressursse, nt eestlastest organisatsiooniliikmete abi keeleõppimisel ja sihipärane keelekasutus.

Edukaks keeleõppeks vajab eesti keele õppija kogukonnapoolset toetust eesti keele omandamisel, sh nii innustust eesti keele omandanud mitte-eestlaste poolt kui ka eestlaste toetust kultuuriruumi sisenemisel ja kohanemisel. Täiskasvanute eesti keele kui teise keele omandamist toetavad e-õppevara, sh e-testimise võimalused; õppija huvidel tuginev keeleõpe, nt huviringides, huvihariduses, töökeskkonnas (tööjõuvahetused) jne; lõimitud sotsiaalsete oskuste ja keele õppe meetodid, nt aktiivõpe, keeleõppe mängud, koostöötegevused, avastusõpe, pereõpe; tugivõrgustikel põhinevad keeleoskuse säilitamise ja arendamise projektid, õppijate endi poolt algatatud keeleklubid, keelelaagrid jms. oluline on tervikliku õppija motivatsiooni süsteemi loomine, sh tähtis on tagada nõustamis- ja tugisüsteemi toimimine ning keeleõppe korraldamisse peaksid olema kaasatud ka tööandjad ning omavalitsus.

III Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Peatükk 1. ÜLDSÄTTED

Paragrahv 1 esitatakse dokumendi reguleerimisala. Määrus reguleerib „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014–2020“ (ÜKP) prioriteetse suuna „Ühiskonna vajadusele vastav haridus ja hea ettevalmistus osalemaks tööturul“ meetme 1.5 „Õppe seostamine tööturu vajadustega“ tegevuse 1.5.6. „Keeleõppetegevused edukamaks toimetulekuks tööturul“ eesmärkide elluviimist. Määrus panustab ka „Eesti elukestva õppe strateegia 2014-2020“, „Eesti keele arengukava 2011-2017“, „Eesti võõrkeelte strateegia 2009-2015(2017)“ ja lõimumiskava eesmärkide täitmisel.

Paragrahv 2 sisaldab määruses kasutatavate terminite definitsioone. Määruses kasutatakse järgmisi termineid:

- 1) „vabaõpe“, mida soovitab „Hariduse ja kasvatus sõnaraamat“ 2014 varasema „mitteformaalse õppe“ (ingl *non-formal learning*) asemel tähenduses vabatahtlik õpe eri keskkondades eesmärgiga end arendada. Määruses mõeldakse vabaõppe all väljaspool

tasemeõpet õppekava alusel toimuvat eesmärgistatud ja organiseeritud õppetegevust täiskasvanute koolituse seaduse tähenduses.

- 2) „kogemusõpe“, mida soovitab „Hariduse ja kasvatuses sõnaraamat“ 2014 varasema „informaalne õpe“ (ingl *informal learning*) asemel tähenduses õppuri seisukohast eesmärgistamata õppimine, mis toimub igapäeva elu situatsioonides, sh töökohas ja vabal ajal. Käesolevas määruses tähendavad vabaõpe ja kogemusõpe keeleõpet, mida korraldatakse väljaspool formaalset haridussüsteemi ebapiisava keeleoskusega inimeste keeleoskuse parandamiseks ning mis toimub sihtrühma vajadustest lähtuval perioodil ja kujul (lühi- ja pikaajaline, kontakt- ja e-õpe, sh stažeerimine ja praktika, mentorõpe).
- 3) „rahvusvaheline sertifikaat“ tähenduses „ametlik vastavustõend keeleoskustaseme kohta“, mille määramise aluseks on rahvusvaheliselt tunnustatud keeleeksam;
- 4) „haridusasutus“ – üldhariduskool, kutseõppeasutus, kõrgkool;
- 5) „ebapiisav keeleoskus“ – Vabariigi Valitsuse 20.06.2011 määrus nr 84 „Ametniku, töötaja ning füüsilisest isikust ettevõtja eesti keele oskuse ja kasutamise nõuded“.

Paragrahv 3 tuuakse ära toetuse andmise eesmärk.

Toetuse andmise eesmärk on õppurite ja täiskasvanud elanikkonna keelepädevuste taseme tõstmine. Kasvanud on teadlikkus keeleõppe võimalustest, paranenud valmisolek ja suutlikkus kohaneda tööelus ja ühiskonnas toimuvate muutustega.

Toetust saavad projektid panustavad ÜKP meetme 1.5 „Õppe seostamine tööturu vajadustega“ tegevuse 1.5.6. „Keeleõppetegevused edukamaks toimetulekuks tööturul“ näitajasse, milleks on meetme tegevustes osalenute arv. Toetuse andmise eesmärk on ebapiisava keeleoskusega elanikkonna keeleoskuste arendamine ning rahvusvaheliselt tunnustatud keeleeksami sooritanud õpetajate toetamine. Tegevuse tulemusena on kõigil eesti elanikel, sõltumata emakeelest, võrdsed võimalused hariduse omandamiseks ja tööturul toimimiseks. Käesoleva määrusega kavandatud tegevused panustavad Eesti elukestva õppe strateegia 2020 võtmepädevuste arendamisse. Euroopa Parlamendi soovitus liikmesriikidele 18.12.2006 määratleb teiste hulgas võtmepädevusteks ka emakeeleoskuse ja võõrkeelteoskuse. Käesoleva määrusega kavandatud tegevused panustavad valdkondlikku arengukava „Lõimuv Eesti 2020“ meetmetesse, „Eesti keele arengukava 2011-2017“ meetmetesse 4, 5, 6, 7, 10, 11, 13, samuti tegevuskavasse „Eesti keelest erineva ema- või kodukeelega täiskasvanute keeleõppe arendamine 2015-2020“ (ministri kk nr 35, 30.01.2015), ning „Eesti võõrkeelte strateegia 2009-2015(2017)“ eesmärki tagada võõrkeelte õpetamise kvaliteet võõrkeeleõpetajate kvalifikatsiooni tõstmise kaudu.

Paragrahv 4 sätestab, et rakendusüksuseks on SA Innove ning rakendusasutuseks Haridus- ja Teadusministeerium.

Paragrahv 5 reguleerib vaide esitamist. Vaide esitamiseks tuleb enne kohtusse pöördumist esitada vaie rakendusasutusele vastavalt perioodi 2014-2020 struktuuritoetuse seaduse (edaspidi STS) §-le 51. Kui vaide esitatakse rakendusüksuse otsuste või toimingute osas, siis esitatakse see eelnevalt rakendusüksusele ja läbi rakendusüksuse edastatakse see rakendusasutusele.

Peatükk 2. TOETATAVAD TEGEVUSED, KULUDE ABIKÕLBIKKUS JA TOETUSE MÄÄR

Paragrahv 6 kehtestatakse toetatavad tegevused ja sihtgrupp.

Tööturu vajadustega arvestamiseks tuleb kutse- ja kõrghariduses oluliselt rohkem tähelepanu pöörata võtmepädevuste (sh ettevõtlikkus, digi- ja keelteoskused) arendamisele. Samas peab silmas pidama, et nii digioskuste kui ettevõtlikkuse arendamise juures tuleb kasuks või mõnel puhul on ka lausa vältimatu keelteoskus. Toetust saab taotleda järgmistele tegevustele:

Tegevus 1: Võõrkeeleõpetajaks õppivate üliõpilaste ja võõrkeeleõpetajate rahvusvaheliselt tunnustatud keeleeksami sooritamise toetamine.

Rahvusvaheliselt tunnustatud keeleeksami sooritamine tagab, et võõrkeeli õpetaval õpetajal on õpetamiseks piisav keeleoskustase ning loob eeldused eesti õpetajate kvalifitseerumiseks rahvusvaheliselt tunnustatud võõrkeeleeksamite hindajateks.

Võõrkeeleõpetaja õppekavade lõpetajad sooritavad rahvusvaheliselt tunnustatud keeleeksami C1-C2 tasemel. Tegevõpetajad (ning ressursside olemasolul ka teiste ainete õpetajateks õppijad) sooritavad ühe taseme võrra kõrgema keeleeksami (kuid mitte madalama kui C1 taseme eksami), kui sooritavad õpilased selles kooliastmes, kus õpetaja õpetab. Tegevus aitab kaasa keeleõppe kvaliteedi tõstmisele, loob õpetajatele paremad eeldused kvalifitseeruda rahvusvaheliselt tunnustatud keeleeksamite testijaks ning soosib rahvusvahelistumist.

Nii üldhariduskoolide- kui ka kutseharidussüsteemis töötama hakkavatele võõrkeeleõpetajateks õppijatele on tagatud võimalus tasuta sooritada rahvusvaheliselt tunnustatud keeleksam. Tegevuse prioriteetne sihtrühm on võõrkeeleõpetajaks õppivad üliõpilased (nii peaerialana kui lisaerialana). Lisaks hüvitatakse eksamite sooritamine ka juba töötavatele võõrkeeleõpetajatele ning, kui planeeritud ressurss jääb kasutamata, ka teiste ainete õpetajateks õppivatele üliõpilastele (eesmärgiga soodustada LAK-õppe võimalusi koolides).

Tegevuse eesmärk: toetada võõrkeeleõpetajaks õppivaid üliõpilasi ning töötavaid võõrkeeleõpetajaid, mille tulemusena tõuseb rahvusvaheliselt tunnustatud keeleeksami sertifikaadiga võõrkeeleõpetajate arv.

Tegevuse tulemus: võõrkeeleõpetaja õppekava üliõpilased, lisaeriala üliõpilased ja tegevõpetajad sooritavad rahvusvaheliselt tunnustatud keeleeksami ning omandavad vastava sertifikaadi.

Tegevus 2: Piirkonna vajadustest lähtuva ebapiisava keeleoskusega eesti keelest erineva ema- või kodukeelega elanikkonnale keelealase vaba- ja kogemusõppe pakkumine.

Täiskasvanute keeleteemalise vaba- ja kogemusõppe, sh praktika ja stažeerimise võimaldamine piirkondades, kus eesti keelest erineva emakeelega elanike arv kohalikus omavalitsuses on suur, aitab kaasa ebapiisava keeleoskusega inimeste tööhõive tõstmisele. Keeleõppe tervikuna panustab tööjõu kvaliteedi tõusule. Sihtgrupiks on kõik ebapiisava keeleoskusega täiskasvanud (sh vaegnägijad ja –kuuljad).

Tegevus 3: Haridusasutuste keelealased koostöötegevused.

Toetatakse haridusasutuste koostöös läbi viidavaid õppekava toetavaid keeletegevusi.

On võimalik taotleda vahendeid erinevate haridustasemetega ja -liikide keelelaste koostöötegevuste läbiviimiseks, mis teenivad nii keeleoskuse arendamise, lõimingu kui ka

haridusvalikute tutvustamise eesmärgi. Kutse- ja kõrgharidust pakkuvatel institutsioonidel on võimalik teha koostööd nii omavahel kui põhi- ja keskkaridust pakkuvate institutsioonidega, et luua omavahelisi kontakte, suhelda ja tutvustada erinevaid õppekavu.

Paragrahvis 7 on toodud kulude abikõlblikkuse tingimused. Abikõlblikud on määruse § 6 toodud tegevuste elluviimiseks vajalikud kulud vastavalt taotluse rahuldamise otsusele.

Järgida tuleb kaudsete kulude abikõlblikkuse tingimusi. Kaudsete kulude arvestamisel on aluseks otsesed personalikulud, millest kaudsed kulud võivad moodustada kuni 15%, vastavalt Vabariigi Valitsuse 1. septembri 2014. a määruse nr 143 „Perioodi 2014-2020 struktuuritoetusest hüvitatavate kulude abikõlblikuks lugemise, toetuse maksmise ning finantskorrektsioonide tegemise tingimused ja kord“ (edaspidi ühendmäärus) § 9 lõigetele 1 ja 3-6. Ühendmääruse § 9 lõikes 3 täpsustatakse, mida loetakse projekti otsesteks personalikuludeks – selleks on projekti sisutegevustega, kaasa arvatud projektijuhtimisega tegelevate töötajate kulud va administreeriva personali kulu (raamatupidamine, sekretäri- ja personalitöö, hankespetsialisti tegevus, haldustöötaja tegevus, infotehnoloogi tegevus ja muu abistav töö).

Tegevuse 1 kulud hüvitatakse tegelike kulude alusel, mis tähendab, et toetus makstakse peale abikõlbliku kulu tekkimist ja maksmist tõendavate dokumentide (kuludokumentide esitamist alusel).

Tegevustes 2 ja 3 antakse toetust kindlasummaliste maksete alusel, mis on reguleeritud ühendmääruse §-s 8 ja § 15 lõikes 3. Eelkõige on oluline märkida, et kindlasummalise makse alusel makstakse toetus välja ainult eelnevalt määratud tulemuse täielikul saavutamisel. Tulemuse osalisel saavutamisel jääb toetus välja maksmata. Samuti kui algselt on otsustatud toetuse kindlasummalise maksena maksmine, siis ei ole võimalik tegelike kulude alusel hüvitamise juurde tagasi pöörduda.

Kindlasummalise makse suurus arvestatakse välja toetuse saaja poolt esitatud eelarve alusel. Abikõlblik maksumus kujuneb, arvestades otsuse tegija hinnangut planeeritud kuludele. Kavandatavaid kulusid ja nende maksumust hinnatakse vaid enne abikõlblike kulude määramist, arvestades käesolevas määruses sätestatud abikõlblikkuse tingimusi: tegevuste elluviimiseks vajalikud kulud peavad olema lubatavad, mõistlikud ja põhjendatud.

Toetuse saaja on kohustatud tõendama kindlasummalise makse määramise aluseid, milleks võib olla toetuse taotlemisel esitatud kulude eelarve või muu, mille alusel toetust määrati, ja projekti väljundite teket või tulemuste saavutamist ning säilitama tõendamiseks kasutatavaid dokumente ja teavet dokumentide säilitamistähtpäevani. Kindlasummaliste maksena toetuse andmisel tegelikult tekkinud kulusid ei pea toetuse saaja raamatupidamises eristama.

Kõik kindlasummalise makse rakendamise tingimused ehk toetuse maksmise aluseks olevad tulemused ja nende tõendamise alused täpsustatakse taotluse rahuldamise otsuses.

Mitteabikõlblikeks kuludeks on lisaks ühendmääruse §-s 4 loetletule tegevustes 2 ja 3 kuludokumentide alusel hüvitatavad kulud.

Paragrahvis 8 esitatakse abikõlblikkuse periood. Meetme abikõlblikkuse periood on 1. mai 2016 kuni 31. detsember 2020.

Toetuse rahuldamise otsuse kehtestatakse igale projektile abikõlblikkuse periood, mis on ajavahemik, millal projekti tegevused algavad ja lõpevad ning projekti teostamiseks vajalikud kulud tekivad. Projektide tegevuste kavandamisel arvestatakse õppeaasta tsüklilisust.

Eraldi on kehtestatud projektide abikõlblikkuse periood, mis on toetuse rahuldamise otsuses sätestatud ajavahemik, millal projekti tegevused algavad ja lõpevad ning projekti teostamiseks vajalikud kulud tekivad. Projektide maksimaalne abikõlblik periood on 24 kuud, tegevuse 1 puhul 36 kuud. Meetme abikõlblikkuse perioodi jooksul on võimalik tegevuste lõikes kuulutada välja mitu taotlusvooru.

Projekti abikõlblikkuse varaseim alguskuupäev teatatakse avatud taotlusvooru väljakuulutamisel.

Paragrahvis 9 kehtestatakse taotletava toetuse piirsumma ja osakaal.

Tegevuse 1 maksimaalne toetus projekti kohta on kuni 70 000 eurot.

Tegevuste 2 ja 3 maksimaalne toetuse summa projekti kohta on 10 000 eurot. Miinimumsumma on 3 000 eurot.

Toetuse maksimaalne osakaal on kuni 100% abikõlblikest kuludest millest 85% moodustab Euroopa Sotsiaalfondi osalus ja 15% riiklik kaasfinantseering.

Taotlusvooru väljakuulutamise teates antakse teada taotlusvooru projektide toetuse määr ja avatud taotlusvooru eelarve.

Kogu perioodi tegevuse eelarve on 826 170 eurot. Euroopa Sotsiaalfondi vahenditest finantseeritakse kuni 702 243 eurot, millele lisandub riiklik kaasfinantseering summas 123 927 eurot.

Struktuuritoetus (Euroopa Sotsiaalfond ja riiklik kaasfinantseering) jaguneb tegevuste lõikes järgnevalt :

Tegevus 1 (ilma riikliku kaasfinantseeringuta) - 126 170 eurot

Tegevus 2 (ilma riikliku kaasfinantseeringuta) - 285 537 eurot

Tegevus 3 (ilma riikliku kaasfinantseeringuta) - 290 536 eurot

Peatükk 3. NÕUDED TAOTLEJALE JA TAOTLUSELE

Paragrahvis 10 esitatakse nõuded taotlejale. Toetuse taotlejad on

- tegevuse „Võõrkeeleõpetajaks õppivate üliõpilaste ja võõrkeeleõpetajate rahvusvaheliselt tunnustatud keeleeksami sooritamise toetamine“ puhul võõrkeeleõpetajate aineühendused, õpetajate aineühenduste katusorganisatsioonid ja õpetajakoolituse esmaõpet ja täiendusõpet pakkuvad kõrgkoolid;
- tegevuse „Piirkonna vajadustest lähtuva ebapiisava keeleoskusega eesti keelest erineva ema- või kodukeelega elanikkonnale keelealase vaba- ja kogemusõppe pakkumine“ puhul kohalikud omavalitsused;
- tegevuse „Haridusasutuste keelealased koostöötegevused“ puhul koolipidajad või koolid volikirja alusel. Selle tegevuse juures peab taotleja kaasama koostööpartnereid, kelleks võivad olla erineva taseme õppeasutused (näiteks üldhariduskool ja kutseõppeasutus).

Toetuse taotleja peab vastama Vabariigi Valitsuse 21. augusti 2014. a määruse nr 133 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse taotlemise ja taotluste menetlemise nõuded ja tingimused toetuse andmise tingimuste määruse kehtestamiseks” (edaspidi taotluste menetlemise määrus) §-s 2 nõuetele, välja arvatud punktide 3 ja 4 osas.

Paragrahv 11 esitab nõuded taotlusele. Esimeses lõikes sätestatakse, et tegevuse 1 taotlus peab lisaks menetlemise määruse § 4 lõikes 1 sätestatule panustama § 3 toodud meetme tulemusse ja eesmärki.

Teises lõikes sätestatakse tingimused tegevuste 2 ja 3 projektide taotlemisel.

Erisus on juhtudel, kui tegevuses 3 kaasatakse koostööpartnereid. Neil juhtudel tuleb taotluses näidata iga koostööpartneri tegevus ja tegevuse maksumus. Taotlus peab sisaldama Vabariigi Valitsuse 21. augusti 2014 määruses nr 133 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse taotlemise ja taotluste menetlemise nõuded ja tingimused toetuse andmise tingimuste määruse kehtestamiseks“ § 4 lõikes 2 sätestatud kinnitusi.

Lisaks eeltoodule on nõutavad ka järgmised kinnitused, andmed või dokumendid:

- 1) volikiri, kui esindusõiguslik isik tegutseb volituse alusel;
- 2) koostööpartnerite kaasamise korral kinnituskiri taotleja ja projektis osaleva(te) koostööpartneri(te) vahelisest koostöökokkuleppest;
- 3) juhul, kui taotleja on projektile või projekti osadele tegevustele taotlenud toetust samal ajal mitmest meetmest või muudest riigieelarvelistest, Euroopa Liidu või välisabi vahenditest, peab taotleja esitama sellekohase teabe.

Kuna kindlasummaliste maksete puhul makstakse toetus ainult eelnevalt määratud tulemusse täielikul saavutamisel ning kindlasummalise makse suurus arvestatakse välja toetuse saaja poolt esitatud eelarve alusel ja abikõlblik maksumus kujuneb arvestades otsuse tegija hinnangut planeeritud kuludele, on üsna oluline, et toetuse saaja jaoks oleks selge, kuidas ta hakkab tõendama kindlasummalise makse määramise ning saavutatavate tulemuste tõendamise aluseid. Sellest tulenevalt peab taotlus kindlasummaliste maksete puhul lisaks eeltoodule sisaldama järgmist:

- 1) projekti tegevused ja nende eesmärgid;
- 2) saavutatavad tulemused tegevuste kaupa;
- 3) tegevuste tulemuste saavutamise tõendamise alused;
- 4) üksikasjalik eelarve projekti tegevuste lõikes koos seletuskirjaga, kus on välja toodud tõendusmaterjal eelarve kujunemise kohta, sh projekti kaasatud täienduskoolitusasutuste tõendid tegevusloa või majandustegevusteatisel osas. Juhul, kui kuluartikli summa ületab 5000 eurot ilma käibemaksuta, tuleb tõendada, et kulu on eelarvestatud säästlikult, otstarbekalt ning parima hinna ja kvaliteedi suhtega. Kui kuluartikli summa jääb alla 5000 euro käibemaksuta, tuleb vastavad tõendid esitada rakendusüksuse nõudmisel.

Paragrahvis 12 on loetletud taotleja kohustused. Esitatav teave peab vastama kehtestatud nõuetele ja tingimustele, rakendusasutuse nõudmisel tuleb esitada lisainformatsiooni ning võimaldada nõuetele vastavuse kontrollimist.

Kui projekti on kavandatud omafinantseeringut, tuleb rakendusüksuse nõudmisel tõendada selle tasumise suutlikkust. Sarnaselt tuleb mitteabikõlblike kulude projekti planeerimisel olla valmis, et nõudmisel tuleb tõendada nende tasumise võimekust.

Esitatud andmetes toimunud muudatuste osas tuleb rakendusüksust sellest koheselt teavitada. Täita tuleb ka teisi õigusaktides sätestatud kohustusi.

Peatükk 4. TOETUSE TAOTLEMINE

Paragrahv 13 sätestab taotlusvooru avamise tingimused. Avatud taotlusvooru kuulutab rakendusüksus välja rakendusasutuse ettepanekul. Taotlusvooru eelarvest, ajakavast ning muust asjakohasest infost (näiteks taotlusvoorus toetavad tegevused ning projektide miinimum- ja maksimumsuurused) teavitab rakendusasutus rakendusüksust kirjalikult. Juhul, kui taotlusvoor kuulutatakse välja konkreetse piirkonna või tegevuse osas, siis peab taotluse väljakuulutamise teade sisaldama vastavat teavet. Taotlusvooru tähtajast ja taotlusvooru eelarvest teavitab rakendusüksus potentsiaalseid taotlejaid üleriigilises päevalehes ja oma veebilehel. Taotluste esitamiseks jäetakse aega vähemalt 45 kalendripäeva. Meetme abikõlblikkuse perioodil võib korraldada mitu taotlusvooru kui meetme eelarve ja ajakava seda võimaldab. Lisaks eeltoodule tuleb avatud taotlusvooru väljakuulutamisel teavitada toetuse saajaid tegevuste kindlasummaliste maksete alusel hüvitamise eripärast, mis on täpsemalt kirjeldatud käesoleva seletuskirja paragrahvi 7 juures.

Paragrahvis 14 sätestatakse toetuse taotlemise tähtaeg ja taotluse esitamise viis. Taotlus esitatakse taotlusvooru väljakuulutamise teates nimetatud tähtpäevaks ning viisil ja rakendusüksuse poolt kinnitatud vormil. Vastav vorm kooskõlastatakse eelnevalt rakendusasutusega.

Peatükk 5. TAOTLUSTE MENETLEMINE

Paragrahvis 15 sätestatakse taotluse menetlemise protseduur ja rakendusüksuse toimingud. Lõikes 4 on täpsustatud, et taotluse menetlemise tähtaeg on kuni 60 tööpäeva alates selle esitamise tähtpäevast. Tähtaeg võib pikeneda taotlejale rakendusüksuse poolt puuduste kõrvaldamiseks antud aja võrra.

Paragrahvis 16 esitatakse, kuidas teostab rakendusüksus taotluste nõuetele vastavuse kontrolli ning millistel juhtudel tunnistab rakendusüksus taotleja ja taotluse nõuetele vastavaks või mittevastavaks. Nõuetele mittevastavaks tunnistamise korral teeb rakendusüksus vastava otsuse.

Paragrahv 17 kirjeldab hindamiskomisjoni moodustamise põhimõtteid. Hindamiskomisjoni tehnilise teenindamise tagab rakendusüksus. Hindamiskomisjoni töökorra ning taotluste hindamis- ja valikumenetluste juhendi kinnitab rakendusüksus kooskõlastatult rakendusasutusega. Vajadusel kaasab rakendusüksus hindamisprotsessi eksperte, kooskõlastades selle eelnevalt rakendusasutusega.

Hindamiskomisjoni liikmed ja vajadusel kaasatavad täiendavad eksperdid on kompetentsed, erapooletud ning vastavad teistele STS § 21 lõikes 4 sätestatud tingimustele.

Paragrahv 18 sätestab projektide hindamise, valikukriteeriumid ja valiku korra. Lõikes 1 tuuakse ära valikukriteeriumid ja osakaalud, mille alusel hinnatakse nõuetele vastavaks tunnistatud projekte:

Paragrahvi 6 lõike 2 tegevuste raames esitatud projektide puhul hinnatakse:

- 1) projekti mõju meetme eesmärkide saavutamisele – 20% maksimaalsest koondhindest;
- 2) projekti põhjendus – 30% maksimaalsest koondhindest;
- 3) projekti kuluefektiivsus – 25% maksimaalsest koondhindest;

- 4) toetuse taotleja suutlikkus projekti ellu viia – 20% maksimaalsest koondhindest;
- 5) projekti mõju läbivatele teemadele (võrdsete võimaluste tagamine, infoühiskond ja regionaalareng) – 5%

Paragrahvis 19 tuuakse ära taotluse rahuldamise tingimused ja kord.

Tegevuse 1 korral kuulub rahuldamisele enim punkte saanud taotlus.

Tegevuste 2 ja 3 korral kuuluvad rahuldamisele nõuetele vastavaks tunnistatud taotlused mis on saanud koondhindeks vähemalt 60% maksimaalsest koondhindest ja mahuvad taotlusvooru toetuse eelarvesse ning mille kohta on hindamiskomisjon teinud rakendusüksusele ettepaneku nende rahuldamiseks. Kuna tegevuste 2 ja 3 puhul on tegemist kindlasummaliste maksetega, siis tuleb lisaks taotluste menetlemise määruse § 8 lõikes 4 toodule sätestada taotluse rahuldamise otsuses ka kindlasummaliste maksete suurused, rakendamise tingimused, st toetuse maksmise aluseks olevad tulemused ja nende tõendamise alused.

Paragrahv 20 sätestab taotluse rahuldamata jätmise tingimused ja korra. Taotlus jäetakse rahuldamata lisaks käesoleva määruse § 6 lõikes 4, § 16 lõikes 6 sätestatule ka taotluste menetlemise määruse § 8 lõigetes 2 ja 3 nimetatud juhtudel.

Lõikes 2 sätestatakse, et menetluses olevate taotluste kohta, mille rahaline maht ületab taotlusvooru eelarve vaba jäägi ja mida ei ole võimalik vastavalt taotluste menetlemise määruse § 9 lõikes 1 sätestatule osaliselt rahuldada, tehakse taotluste menetlemise määruse § 8 lõike 2 punkti 10 alusel taotluse rahuldamata jätmise otsus.

Lõigete 3 ja 4 põhjal märgitakse taotluse rahuldamata jätmise otsuses taotluse menetlemise määruse § 8 lõikes 5 sätestatud teave ja edastatakse elektrooniliselt struktuuritoetuste registri kaudu 10 tööpäeva jooksul otsuse vastuvõtmisest arvates.

Paragrahv 21 kehtestab taotluse osalise või kõrvaltingimustega rahuldamise. Osaliselt rahuldada võib taotluse vastavalt menetlemise määruse § 9 lõikes 1 sätestatule ning lisaks juhul, kui toetust on taotletud tegevusele või kulude katteks, mis ei ole abikõlblikud või projekti eesmärkide, tulemuste või väljundite seisukohast põhjendatud; samuti kui projekti eesmärgid, tulemused või väljundid on saavutatavad taotletust väiksema summaga ning juhul kui taotluste rahaline maht ületab taotlusvooru eelarve vaba jäägi.

Lõikes 2 sätestatakse, et taotluse võib taotluste menetlemise määruse § 9 lõike 1 kohaselt osaliselt rahuldada tingimusel, et taotleja on nõus rakendusüksuse ettepanekuga taotletud toetuse summa vähendamiseks või projektis kavandatud tegevuste muutmisega. Kui taotleja ei ole rakendusüksuse ettepanekuga nõus, teeb rakendusüksus taotluse rahuldamata jätmise otsuse § 20 lõikes 4 nimetatud tähtaja jooksul.

Täiendavalt sätestatakse lõikes 4, et otsuse põhjal ei teki toetuse saajal õigust toetuse maksetele. Õigus toetusega seotud maksetele tekib toetuse saajal pärast rakendusüksuse poolt tingimuse saabumise või täitmise tuvastamist toetuse saaja esitatud teabe põhjal, va kui teavet on võimalik rakendusüksusel tuvastada infosüsteemi vm registrist või andmeallikast.

Peatükk 6. TAOTLUSE RAHULDAMISE OTSUSE MUUTMINE JA KEHTETUKS TUNNISTAMINE

Paragrahv 22 sätestatakse tingimused, kuidas saab taotluse rahuldamise otsust muuta. Otsuse muutmise võib alata rakendusüksus kas ise või toetuse saaja vastavasisulise avalduse alusel taotluste menetlemise määruse § 10 sätestatud tingimustel ja korras.

Toetuse saaja peab taotlema rakendusüksuselt haldusotsuse muutmist, kui muudatused projekti kogueelarves on suuremad kui 10% kogu projekti eelarvest või muutub olulisel määral projekti tegevuskava. Kui muudatus on väiksem kui 10% kogu projekti eelarvest, piisab rakendusüksuse kooskõlastusest kavandatavale muudatusele ja taotluse rahuldamise otsust muuta vaja pole. Oluline on jälgida, et pärast muudatuste sisseviimist on projekt jätkuvalt vastav valikukriteeriumitele ja projekti algselt seatud eesmärgid saavad olenemata eelarve või tegevuskava muutusest täidetud ja projekt lõpeb abikõlblikkuse perioodi jooksul.

Rakendusüksus võib taotluse rahuldamise otsuse tunnistada kas osaliselt või täielikult kehtetuks vastavalt STS § 22 lõikele 3 või teha finantskorrektsiooni otsuse § 45 lõike 1 alusel.

Peatükk 7. TOETUSE MAKSMISE TINGIMUSED

Paragrahv 23 esitatakse toetuse maksmise tingimused. Toetuse väljamaksed tehakse vastavalt STS §-des 28 ja 29, ühendmääruse §-des 11-15 ning määruses ja taotluse rahuldamise otsuses sätestatud maksete tegemise täpsustavatele tingimustele.

Eelnõuga nähakse ette toetuse saajate poolt maksetaotluste esitamist rakendusüksusele, rakendusüksuse poolt maksete tegemisele eelnevad tegevused ja tähtajad, maksetaotluse ja ettemakse kasutamise aruande menetlemise osalist või täieliku peatamist STS § 30 lõikes 1 sätestatud juhul, maksetaotluses ilmnenud puuduste kõrvaldamise korda ning lõppmaksete tegemist.

Paragrahvi 6 lõike 2 punktis 1 nimetatud tegevuse projektide lõppmaksetele on kehtestatud piirmäär. Lõpparuande kinnitamiseni makstakse toetusest välja kuni 95% projektile taotluse rahuldamise otsusega eraldatud toetuse summast. Lõppmakse suurus on vähemalt 5% projekti taotluse rahuldamise otsusega eraldatud toetuse summast. Lõppmakse teostatakse pärast projekti lõpparuande heakskiitmist ja kinnitamist. Kindlasummaliste maksete puhul makstakse toetus välja ainult peale seda, kui kõik tegevusele eelnevalt määratud tulemused on täielikult saavutatud ja nende tulemuste saavutamine on toetuse saaja poolt tõendatud. Tulemuste osalisel saavutamisel jääb toetus välja maksmata.

Peatükk 8. ARUANNETE ESITAMINE

Paragrahv 24 kirjeldab toetuse kasutamisega seotud aruannete esitamise korda. Aruande vormi ja aruandes esitatava teabe kehtestab rakendusüksus ja avalikustab oma veebilehel. Toetuse saaja esitab rakendusüksusele rakendusüksuse kehtestatud vormil vahearuandeid ja lõpparuande. Toetuse saaja esitab rakendusüksusele projekti elluviimise kohta projekti aruande vähemalt üks kord aastas. Toetuse taotluse rahuldamise otsuses võib ette näha sagedasema aruande esitamise korra. Toetuse saaja peab esitama projekti aruanded ka rakendusüksuse nõudmisel.

Lõikes 6 sätestatakse lõpparuande esitamise aeg. Lõpparuanne esitatakse 60 kalendripäeva jooksul peale projekti abikõlblikkuse perioodi lõppu.

Peatükk 9. TOETUSE SAAJA JA RAKENDUSÜKSUSE ÕIGUSED NING KOHUSTUSED

Paragrahv 25 tuuakse toetuse saaja kohustused. Toetuse saaja peab tagama STS§-des 24 ja 26 sätestatud kohustuste täitmise ja selle eduka elluviimise taotluse rahuldamise otsuses fikseeritud tähtaegade ja tingimuste kohaselt. Sealhulgas peab toetuse saaja koguma osalejate kohta nõutud andmeid ning esitama neid rakendusüksusele rakendusüksuse kehtestatud vormil ja ajal. Nagu eespool oli juba mainitud on toetuse saaja kohustatud tõendama kindlasummalise maksete puhul nende määramise aluseid, projekti väljundite teket või tulemuste saavutamist ning säilitama tõendamiseks kasutatavaid dokumente ja teavet dokumentide säilitamistähtpäevani.

Paragrahv 26 tuuakse toetuse saaja õigused. Toetuse saajal on õigus saada rakendusüksuselt informatsiooni ja nõuandeid, mis on seotud õigusaktides sätestatud nõuete ja toetuse saaja kohustustega. Lõikes 2 sätestatakse, et toetuse saajale antakse tulenevalt STS § 23 lõikest 2 võimalus esitada oma seisukohad enne:

- 1) ettekirjutuse tegemist;
- 2) taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamist või muutmist, välja arvatud juhul, kui toetuse saaja taotlus rahuldatakse täielikult;
- 3) finantskorrektsiooni otsuse tegemist.

Samuti antakse võimalus seisukohtade esitamiseks puuduste kõrvaldamise raames.

Paragrahv 27 esitatakse rakendusüksuse kohustused lisaks STS § 8 lõikes 2 loetletud ülesannetele.

Paragrahv 28 sätestatakse finantskorrektsioonide tegemise kord. Finantskorrektsiooni otsus tehakse ja toetus nõutakse tagasi vastavalt STS §-des 45-47 ja ühendmääruse §-des 21-23 sätestatule. Kui toetust tagasimaksmise tähtpäevaks tagasi ei maksta, peab toetuse saaja maksma viisist vadavat STS §-s 49le.

IV Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Käesoleva eelnõu aluseks on perioodi 2014-2020 struktuuritoetuse seadus ja selle alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse määrused. Käesolev eelnõu on kooskõlas ka perioodi 2014-2020 struktuuritoetuse seaduse aluseks oleva Euroopa Liidu õigusega.

V Määruse mõjud

Tegevuste eeldatav mõju läbivatele teemadele

Määruse rakendamisel elluviidavad tegevused omavad mõju regionaalsele arengule, infoühiskonna edendamisele, aitavad kaasa võrdsete võimaluste tagamisele ja ühtsele riigivalitsemisele. Tegevused ei oma mõju keskkonna- ja kliimapolitikale. Toetatavad tegevused ei ole kavandatud eraldi ühegi läbiva teema probleemide lahendamiseks, tegelik mõju sõltub konkreetsetest projektidest. Alljärgnevalt on kirjeldatud võimalikke kokkupuutekohti läbivate teemade kaupa.

Regionaalne areng

Tegevused toetavad tööjõu kvaliteedi tõusu tööturul, eriti piirkondades, kus riigikeeleoskus või keelteoskus tervikuna on ebapiisav Eesti tööturu jaoks.

Taotluste hindamisel peetakse eelkõige silmas tegelikke vajadusi kohtadel ja seda suudavad kõige paremini hinnata just kohalikud omavalitsused. Piirkondlikul tasandil tehtav koostöö nii õppijate leidmiseks, teavitustegevuste korraldamiseks kui ka keeleõppetegevuste pakkumisel on määrava tähtsusega. Ka õppeasutused saavad lähtuda just oma piirkonna vajadustest projekti tegevuste kavandamisel.

Infoühiskonna edendamine

Tegevused toetavad infoühiskonna edenemist. Täiskasvanutel, kes jõuavad keelemeetmete toel tööturule või saavad võimaluse jätkuvalt osaleda tööelus, paranevad õpingute käigus infotehnoloogilised oskused tänu keelteoskusele. Parema keelteoskusega õpilased suudavad ka riiklikus õppekavas ette nähtud ainetevahelist lõimingut paremini mõtestada. Täiendavate keeleõppetegevuste pakkumise raames on õppeasutustel ja KOVIDel võimalik toetuse abil teha lisategevusi nii õppijate kui õpetajate infotehnoloogiliste oskuste arendamiseks. Tegevuste elluviimise ja infovahetuse korraldamisel kasutatakse võimalikult palju infotehnoloogilisi lahendusi mille tulemusena tekib laiem infoühiskonna edenemist toetav mõju.

Võrdsete võimaluste tagamine

Määruse alusel toetustust saavate tegevuste keskmes on õpilased ja täiskasvanud, kelle keelteoskus on ebapiisav haridustee jätkamiseks või tööturul toimimiseks. Tegemist on sihtgrupiga, kes on haavatav tööturupositsiooni mõttes. Keelteoskus kuulub iga inimese oluliste võtmepädevuste hulka, mille arendamine avardab võimalusi.

Ühtne riigivalitsemine

Tegevuste kaudu edendatakse koostööd kohalikes omavalitsustes erinevate osapoolte vahel (õppeasutused, kohalikud omavalitsused, tööandjad jpt) kui ka erinevate õppeasutuste vahel (üldhariduskoolid, kutse-, ja kõrgkoolid jt). Tegevuste kaudu kindlustatakse keeletugi neile, kes soovivad täiendada oma riigikeele- või võõrkeelteoskust.

VI Määruse jõustumine

Määrus on kavandatud jõustuma üldises korras.

VII Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitati kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Sotsiaalministeeriumile, Siseministeeriumile, Kultuuriministeeriumil, Justiitsministeeriumile ja SA-le Innove (rakendusüksus) arvamuse avaldamiseks. Ettepanekutega on suures osas arvestatud.

Piret Kärtner
Keeleosakonna juhataja